

Жеглінська Т. О. – викладач кафедри теорії та історії держави і права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, м. Дніпро
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7707-2561>

Зміст поняття «право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування»: постановка проблеми

На підставі довідкової літератури, чинного законодавства та законопроектів з питань охорони здоров'я проаналізовано судження про такі соціальні явища, як життя людини, здоров'я людини, охорона здоров'я, медична допомога, медичне страхування, право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування. **Метою** статті є порушення проблеми наукової доцільності та методологічної коректності висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування як комплексної, проте, водночас, єдиної та обґрунтованої на цій підставі пропозиції щодо необхідності зміни нормативно-правового припису, закріпленого в ч. 1 ст. 49 Конституції України. **Методологія.** Досягненню визначеної дослідницької мети сприяло використання діалектичного, логіко-семантичного, спеціально-юридичного й інших методів наукового пізнання. На підставі аналізу нормативних і літературних джерел доведено наявну в юридичній науці неузгодженість у підході до тлумачення досліджуваного поняття «право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування» і пов'язаних із ним категорій, а також термінологічну проблемність цього питання. З'ясовано смислове навантаження таких взаємопов'язаних термінів, як життя людини, здоров'я, охорона здоров'я людини, медична допомога. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що в ній уперше у вітчизняній правничій науці порушено проблемне питання щодо наукової доцільності й методологічної коректності висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, сформульованого законодавцем як єдиного і комплексного. Аргументовано, що, за винятком медичного страхування, поняття «охорона здоров'я» і «медична допомога» знаходяться в безпосередньому діалектичному зв'язку між собою, а медичне страхування опосередковано пов'язане із зазначеними вище категоріями та є економічною гарантією можливостей кожного на охорону здоров'я і медичну допомогу. З огляду на це, припис про медичне страхування як економічну гарантію разом із забезпеченням державного фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних й оздоровчо-профілактичних програм має містити ч. 2 ст. 49 Конституції України. Доведено, що людина може підтримувати нормальний психофізіологічний стан з максимально біологічно можливою індивідуальною тривалістю життя, а також оптимальною працездатністю та соціальною активністю за умови користування такими соціальними благами, як охорона здоров'я і медична допомога. Саме тому ч. 1 ст. 49 Конституції України запропоновано викласти в такій редакції: «Кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу». **Висновки.** Обґрунтовано наукову недоцільність і методологічну некоректність висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування як єдиного.

Ключові слова: життя людини; здоров'я людини; охорона здоров'я; медична допомога; медичне страхування; права людини.

Вступ

Визначальним чинником, від якого залежить життя людини, є її здоров'я. Підтримання відповідного психофізіологічного стану фізичної особи неможливе без ужиття дієвих заходів з охорони здоров'я та надання медичної допомоги в спеціалізованих медичних установах. Необхідною юридичною гарантією таких заходів є передбачена в національному законодавстві система юридичних засобів, що становить сукупність взаємопов'язаних правових норм, які закріплюють права людини на життя, здоров'я, охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування. Ідеологічним підґрунтям цих можливостей є конституційний принцип, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю.

Зважаючи на підпорядкованість правничої науки та юридичної практики такому важливому завданню, як покращення якості життя людей,

неабиякого значення набуває техніко-юридична досконалість формулювання приписів правових норм, а також можливість їхньої подальшої практичної реалізації. Не дарма у вітчизняній юридичній науці вже акцентували увагу на тому, що будь-який закон є формалізованим згустком різних інтересів (Nesterovych, 2006). Досліджуване нами питання набуває особливої актуальності з огляду на потребу правового забезпечення медичної реформи, що триває в Україні та результати якої мають бути підпорядковані виконанню головного обов'язку держави – утвердженню та забезпеченню прав і свобод людини.

Питання, що стосуються різних аспектів таких конституційно визнаних цінностей, як життя людини, її здоров'я, право кожного на життя, право людини на здоров'я, право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, у своїх роботах висвітлювали як вітчизняні, так й іноземні правники. Останніми

роками науковці активно досліджували зміст поняття «право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування» (Kaminska, Nazarko, & Iliashko, 2019; Kaminska, & Bondar, 2018; Nahrebelnyi, 2003; Nesterovych, 2018; Stryzhak, 2010).

Водночас аналіз нормативних і літературних джерел з обраного нами предмета дослідження засвідчує неузгодженість, що наявна в юридичній науці в підході до тлумачення досліджуваного поняття й пов'язаних із ним категорій, що відображають такі можливості людини. Крім того, проблемним є термінологічний аспект цього питання. Наочним підтвердженням цього факту є словесне формулювання суб'єктом законотворчості у ч. 1 ст. 49 Конституції України судження загального змісту про право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування як комплексне, проте єдине ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996), наявність доволі поширеного в правовій доктрині підходу до інтерпретації цієї можливості не як єдиної, а як сукупності хоча й взаємопов'язаних, однак порівняно автономних можливостей людини (права на охорону здоров'я, права на медичну допомогу та права на медичне страхування).

Мета і завдання дослідження

Метою статті є порушення проблеми наукової доцільності та методологічної коректності висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування як комплексного, проте, водночас, єдиного, обґрунтування на цій основі пропозиції щодо необхідності зміни нормативно-правового припису, закріпленого в ч. 1 ст. 49 Конституції України.

Досягнення обраної дослідницької мети зумовило необхідність використання таких гносеологічних методів: 1) діалектичного методу пізнання, що ґрунтується на взаємозв'язку таких феноменів, як життя людини та її здоров'я, охорона здоров'я, медична допомога, медичне страхування, що відображають психофізіологічний стан людини та його підтримання, а також можливостей кожного щодо користування цими соціальними благами; 2) логіко-семантичного і спеціально-юридичного, що забезпечать з'ясування смислового навантаження та змістовного наповнення термінопонять; 3) методу правового моделювання, який надасть можливість обґрунтувати та сформулювати пропозиції щодо зміни редакції ч. 1 ст. 49 Конституції України.

Виклад основного матеріалу

Важливим аксіологічним аспектом Основного Закону Української держави є наявність у ньому сукупності нормативно-правових приписів, що закріплюють такі важливі для соціуму та кожної

окремої людини цінності, як життя і здоров'я людини, охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування, а також можливості використання цих цінностей та їх гарантії з боку держави. Ці термінопоняття в різних комбінаціях уживав законодавець у тексті Конституції України понад 30 разів. Підтвердженням цієї тези є конкретні положення, закріплені в статтях Основного Закону нашої держави: «Людина, її життя і здоров'я...» (ст. 3); «рівність прав жінки і чоловіка забезпечується... включно і спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок» (ст. 24); «...право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей» (ст. 27), «...безпечне для життя і здоров'я довкілля...» (ст. 50) тощо ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996).

Термінопоняття, про які йшлося вище, використані суб'єктом законотворчості і в Основах законодавства України про охорону здоров'я ("Zakon Ukrainy", 1992). Зважаючи на взаємозв'язок таких феноменів, як життя людини, здоров'я, охорона здоров'я людини, медична допомога, вважаємо за необхідне з'ясувати смислове навантаження однойменних термінів. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово «життя» інтерпретовано безвідносно до людини, свідченням чого є такі його значення: «1. Існування всього живого. 2. Стан живого організму в стадії розвитку, зростання. 3. Період існування кого-небудь; вік. 4. Спосіб існування кого-небудь. 5. Жива істота. ...7. Прояв фізичних і духовних сил живих істот. 8. Покращення, рух, посилення діяльності живих істот. 9. Сукупність явищ, що характеризують існування, визначають розвиток чого-небудь...» (Busel, 2005, р. 276).

Узагальнення цих значень стосовно людини дає змогу дійти такого умовиводу про смислове навантаження словосполучення «життя людини»: життя людини є багатоаспектним соціальним феноменом із такими важливими складовими, як: фізичне буття; психофізіологічний стан живого організму людини, пов'язаний з її функціонуванням у визначений час; фізіологічний вік; спосіб існування, що відображає його взаємозв'язки в соціумі; вияв фізичних і духовних сил людини як засіб досягнення визначених цілей; вияви активності людини. У контексті аналізованого питання з-поміж усіх зазначених аспектів цього складного явища соціальної дійсності ми братимемо до уваги лише ті, що безпосередньо пов'язані зі здоров'ям людини, а саме: фізичне буття людини (тобто її існування) та психофізіологічний стан живого організму людини, пов'язаний з її функціонуванням у визначений час.

Слово «здоров'я» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови потрактовано як стан організму, за якого нормально функціонують усі його органи; той чи інший стан самопочуття людини (Slovnyk, 2005, р. 362). Інший

підхід до визначення феномену «здоров'я людини» висвітлено в Основах законодавства України про охорону здоров'я, зокрема це нормативна дефініція спеціального медичного терміна: «стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад» ("Zakon Ukrainy", 1992).

Тобто суб'єкт законотворчості вважає людину здоровою за умови не лише відсутності хвороб і фізичних вад, а й стану повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Такий підхід видається ідеалістичним, оскільки надзвичайно складно в сучасних умовах, яким притаманна значна кількість екологічних і соціальних проблем, знайти фізичну особу, стан якої можна було б схарактеризувати як такий, що відображає повне фізичне, психічне й, передусім, соціальний добробут.

Аналіз дефініцій терміна «здоров'я» у взаємозв'язку з трактуванням словосполучення «життя людини» дає підстави для висновку, що здоров'я людини пов'язане насамперед із психофізіологічним станом людського організму, тобто життям людини, причому нормальним функціонуванням такого організму без хвороб, фізичних вад, інших відхилень.

Спеціальний термін «охорона здоров'я» утворений словосполученням, лінгвістичне значення якого потребує з'ясування смислового навантаження слова «охорона». Останнє характеризується полісемічністю та має такі значення: 1. Дія за значенням охороняти. 2. Загін, організована група, яка охороняє кого-, що-небудь. Спеціальна служба, яка охороняє, оберігає що-небудь (Busel, 2005, р. 692).

У контексті досліджуваного питання належними вважаємо два значення цього слова: 1) дії за значенням охороняти здоров'я; 2) спеціальна служба, що охороняє здоров'я (наприклад, Міністерство охорони здоров'я). З огляду на окреслене, смислове навантаження словосполучення «охорона здоров'я» зводиться до активних дій суб'єктів, передусім медпрацівників, із підтримання стану повного фізичного, психічного та соціального благополуччя людини та його відновлення в разі захворювання, а також інших суб'єктів – учасників суспільного життя, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана із цією сферою (ідеться про систему органів й установ охорони здоров'я).

Зауважимо, що лінгвістичне наповнення цього терміна лише частково узгоджене з його юридичним значенням, що засвідчує нормативна дефініція термінопоняття «охорона здоров'я». Зокрема, у ст. 3 законодавець трактує цей термін як систему заходів, що здійснюють органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, заклади охорони здоров'я, фізичні особи – підприємці, які

зареєстровані в установленому законом порядку й одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичні та фармацевтичні працівники, громадські об'єднання й громадяни з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності людини в умовах максимальної біологічно можливої індивідуальної тривалості її життя ("Zakon Ukrainy", 1992).

Законодавець значно розширює коло суб'єктів, чия професійна чи громадська діяльність пов'язана із цією сферою, а також доволі чітко визначає телеологічний аспект охорони здоров'я, пов'язуючи нормальний психофізіологічний стан людини з максимально біологічно можливою індивідуальною тривалістю її життя, а також оптимальною працездатністю та соціальною активністю людини.

З метою висвітлення змісту поняття «медична допомога» орган конституційного контролю в Україні скористався граматичним аналізом однієї зі складових однойменного терміна. У лінгвістичному аспекті слово «допомога» означає сприяння, підтримку (фізичну, матеріальну, моральну тощо) в чому-небудь; захист кого-небудь, порятунок у біді; робити певний вплив, що дає потрібні наслідки, приносить полегшення, користь, зокрема виликувати; дію, скеровану на підтримку / реалізацію чийх-небудь запитів або потреб у чому-небудь / за певних обставин (Stryzhak, 2010, р. 199).

Нормативна дефініція термінопоняття «медична допомога» сформульована суб'єктом законотворчості в такий спосіб: це діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також вагітністю та пологами ("Zakon Ukrainy", 1992).

Аналіз трактування слова «допомога» та судження законодавця про медичну допомогу засвідчують такі притаманні їй риси: 1) це діяльність, суб'єктами якої можуть бути лише професійно підготовлені медичні працівники; 2) напрямками медичної допомоги є профілактика і діагностика захворювань, лікування хворих, реабілітація фізичних осіб у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями й патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

У юридичній енциклопедії за редакцією Ю. Шемшученка міститься таке трактування терміна «страхування» як однієї зі складових словосполучення «медичне страхування»: «це система правових, економічних та організаційних відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених законодавством або договором страхування, за рахунок грошових фондів, що формуються

шляхом оплати фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і доходів від розміщення коштів цих фондів. Об'єктами страхування можуть бути майнові інтереси, пов'язані із: життям, здоров'ям, працездатністю та додатково пенсією страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування); володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування)» (Nahrebelnyi, 2003).

На відміну від законодавства про страхування, що має прогалини в аспекті тлумачення терміна «медичне страхування», окремі судження про цей соціальний феномен містяться в законопроектах «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» від 11 лютого 2015 року ("Proekt Zakonu", 2015) і «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні» № 9163 від 4 жовтня 2018 року ("Proekt Zakonu", 2018).

У першому з них (ст. 2) закріплено такі положення:

1) загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування є складовою системи загальнообов'язкового державного соціального страхування і формою соціального забезпечення населення у сфері охорони здоров'я; 2) метою загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування є встановлення гарантій для захисту прав громадян на отримання безоплатної медичної допомоги на засадах соціальної рівності й доступності незалежно від віку, статі, стану здоров'я за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування; 3) загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування спрямоване на: забезпечення рівного права громадян на доступність медичної допомоги; отримання безоплатної медичної допомоги; забезпечення сталого гарантованого фінансування надання медичної допомоги; досягнення високого рівня стану здоров'я населення ("Proekt Zakonu", 2015).

У ст. 13 законопроекту «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні» 4 жовтня 2018 року містяться такі приписи стосовно досліджуваного термінопоняття: 1) загальнообов'язкове медичне страхування – це вид обов'язкового страхування, спрямований на забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я та реалізацію державних гарантій на одержання безоплатної медичної допомоги й медичне страхування; 2) є формою фінансового забезпечення витрат населення України, що можуть бути понесені на лікування, діагностику, профілактику, реабілітацію, забезпечення ліками та засобами медичного призначення тощо в разі хвороби, нещасного випадку, у межах, визначених Програмою страхування, за рахунок грошових фондів

(страхових резервів страховиків і коштів Резервного фонду загальнообов'язкового медичного страхування), що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами загальнообов'язкового медичного страхування, зокрема за рахунок асигнувань з державного та місцевих бюджетів, отримання доходів від розміщення коштів цих фондів та з інших, передбачених цим законом джерел; 3) метою загальнообов'язкового медичного страхування є: встановлення гарантій для захисту прав громадян на отримання безоплатної медичної допомоги на засадах соціальної рівності й доступності незалежно від віку, статі, стану здоров'я за рахунок коштів загальнообов'язкового медичного страхування; забезпечення рівних прав громадян на одержання безоплатної медичної допомоги належного обсягу та якості; підвищення якості надання медичної допомоги, сприяння ефективному розвитку системи охорони здоров'я та створення умов для її належного використання; створення умов для розвитку ринкових відносин у системі охорони здоров'я ("Proekt Zakonu", 2018).

Таким чином, за винятком медичного страхування, охорона здоров'я і медична допомога знаходяться в безпосередньому діалектичному зв'язку (співвідносяться як філософські категорії «мета» і «засіб», де найближчою та перспективною метою є здоров'я та життя людини, а засобами досягнення мети – охорона здоров'я і медична допомога).

Вивчення понять страхування, загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та загальнообов'язкового медичного страхування засвідчує: а) зв'язок медичного страхування з такими соціальними явищами, як здоров'я людини, охорона здоров'я, медична допомога, безоплатна медична допомога, причому пріоритет надають саме безоплатній медичній допомозі; б) такий зв'язок є не прямим, а опосередкованим, адже медичне страхування є, передусім, формою фінансового забезпечення витрат населення, що можуть бути понесені в разі потреби надання йому професійної медичної допомоги, тобто є економічною (фінансовою) гарантією таких можливостей людини, як право на охорону здоров'я та медичну допомогу. Гостро зазначені питання постають в умовах збройного конфлікту на тимчасово окупованих територіях України (Nesterovych, 2017).

У вітчизняній правничій науці було здійснено лише одну спробу сформулювати дефініцію поняття «конституційне право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування» як єдиного суб'єктивного юридичного права. Це встановлене Конституцією України та гарантоване державою соціальне право особи, що здійснюють шляхом державного фінансування соціально-

економічних, медико-санітарних та оздоровчо-профілактичних програм з метою створення необхідного життєвого рівня й умов існування для населення (Nalyvaiko, & Beliaieva, 2013, p. 262). Зі змісту цього визначення випливає, що роль держави в забезпеченні комплексного конституційного права зводиться лише до державного фінансування соціально-економічних, медико-санітарних й оздоровчо-профілактичних програм.

Вважаємо, що такі судження вважати цілком слушними не можна. По-перше, запропонований підхід до трактування цього поняття не відповідає об'єктивній дійсності, адже до фінансування зазначених програм долучаються й інші учасники суспільного життя, передусім – роботодавці та наймані працівники. По-друге, підготовку й атестацію медичних працівників різної кваліфікації здійснюють у державних освітніх закладах. По-третє, висококваліфіковану медичну допомогу в найскладніших випадках надають хворим у тих закладах охорони здоров'я, які мають статус національних (загальнодержавних, наприклад: Національна дитяча спеціалізована лікарня «Охматдит», Національний інститут серцево-судинної хірургії імені Миколи Амосова НАМН України тощо). Це стосується й закладів охорони здоров'я, які надають медичну допомогу окремим категоріям громадян (військові госпіталі, територіальні медичні об'єднання Міністерства внутрішніх справ в областях тощо).

Наукова новизна

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній уперше у вітчизняній правничій науці порушено проблемне питання про наукову доцільність і методологічну коректність висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування, сформульованого законодавцем як єдиного й комплексного.

Висновки

Узагальнення викладеного вище матеріалу дає підстави для таких висновків:

1. За винятком медичного страхування, охорона здоров'я і медична допомога знаходяться в безпосередньому діалектичному зв'язку (співвідносяться як філософські категорії «мета» і «засіб», де найближчою та перспективною метою є здоров'я і життя людини, відповідно, а засобами досягнення мети є охорона здоров'я й медична допомога). Медичне страхування так само є засобом, що не прямо, а опосередковано пов'язаний з визначеною метою.

2. З огляду на той факт, що медичне страхування є економічною гарантією реалізації можливостей кожного на охорону здоров'я та медичну допомогу, припис про можливість його здійснення у взаємозв'язку із забезпеченням державного фінансування відповідних соціально-економічних, медико-санітарних й оздоровчо-профілактичних програм має бути передбачено в ч. 2 ст. 49 Конституції України.

3. У ч. 1 ст. 49 Основного Закону у вигляді нормативно-правового припису має бути передбачено як єдину можливість людини користуватися такими соціальними благами, як охорона здоров'я та медична допомога, адже саме вони надають можливість людині підтримувати її нормальний психофізіологічний стан з максимально біологічно можливою індивідуальною тривалістю життя, а також оптимальною працездатністю та соціальною активністю.

4. Зважаючи на це, пропонуємо таку редакцію ч. 1 ст. 49 Конституції України: «Кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу».

5. Логічно обґрунтованим видається порушення проблемного питання про наукову доцільність і методологічну коректність висвітлення змісту поняття права кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування як єдиного та комплексного.

REFERENCES

- Bilous, O.V. (2019). Procesualni harantii dotrymannia prav liudyny i hromadianyna v dialnosti orhaniv sudovoi vlady [Procedural safeguards for respect for human and citizen rights in the activities of the judiciary]. *ScienceRise: Juridical Science*, 2(8), 34-38. doi: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.173450> [in Ukrainian].
- Busel, V.T. (Eds.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [The Large Interpretive Dictionary of Modern Ukrainian]*. Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
- Dakhova, I.I. (2018). Obmezhenia realizatsii prav i svobod liudyny: konstytutsiine rehuliuвання ta praktyka Yevropeiskoho Sudu z prav liudyny [Restrictions on the enjoyment of human rights and freedoms: Constitutional regulation and practice of the European Court of Human Rights]. *Forum Prava, Forum Rights*, 4, 17-25. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1467599> [in Ukrainian].
- Faunce, T.A. (2005). Will international human rights subsume medical ethics? Intersections in the UNESCO Universal Bioethics Declaration. *Journal of Medical Ethics*, 31(3). doi: <https://doi.org/10.1136/jme.2004.006502>.
- Kaminska, N., Nazarko, Y., & Iliashko, O. (2019). Implementation of the right to health care in the countries of the European Union. *Wiadomości Lekarskie, LXXII*, 7, 1337-1342.
- Kaminska, N.V. (2018). Mekhanizmy zakhystu prav liudyny v rishenniakh YeSPL shchodo druzhnogo vrehuliuвання proty Ukrainy [Mechanisms of human rights protection in ECHR decision on friendly settlement against Ukraine]. *Naukovyy visnyk pryvatnoho ta publichnogo prava, Scientific Bulletin of Private and Public Law*, 1(2), 229-230 [in Ukrainian].

- Kaminska, N.V., & Bondar, I.Yu. (2018). Surohatne materynstvo: problemy kvalifikatsii ta perspektyvy zakonodavchoho rehuliuвання v Ukraini [Surrogate motherhood: problems of qualification and prospects of legislative regulation in Ukraine]. *Nashe pravo, Our Law*, 1, 3-7 [in Ukrainian].
- Konstytutsiya Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
- Nahrebelnyi, V.P. (2003). Strakhuvannia [Insurance]. *Yurydychna entsyklopediia, Legal Encyclopedia*. (Vols. 1-6). Yu.S. Shemshuchenko (et al.). (Eds.). Kyiv: Ukr. entsyklopediia [in Ukrainian].
- Nalyvaiko, L.R., & Beliaeva, M.V. (Eds.). (2013). *Tlumachnyi terminologichnyi slovnyk z konstytutsiinoho prava [Constitutional Law Interpretive Dictionary]*. Kyiv: Khai-Tek Press [in Ukrainian].
- Nesterovych, V.F. (2006). Katehoriia "interes" u pravotvorchosti: zahalnoteoretychni aspekty [Category "interest" in law-making: general theoretical aspects]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Bulletin of the Lugansk State University of Internal Affairs*, 1, 73-78 [in Ukrainian].
- Nesterovych, V.F. (2017). Verkhovenstvo prava ta zabezpechennia prav liudyny na tymchasovo okupovanykh terytoriiakh Ukrainy [Rule of law and human rights in the temporarily occupied territories of Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA, NaUKMA Scientific Notes*, 200, 85-92 [in Ukrainian].
- Nesterovych, V.F. (2018). Konstytutsiino-pravovi vydy hromadskykh obhovoren [Constitutional legal types of public discussions]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Bulletin of Lugansk State University of Internal Affairs*, 4, 38-45 doi: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.84.38-45> [in Ukrainian].
- Nesterovych, V.F. (2018). *Praktykum z Konstytutsiinoho prava Ukrainy [Workshop on Constitutional Law of Ukraine]*. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].
- Pavone, I.R. (2018). The role of soft law in bioethics. *International Biolaw and Shared Ethical Principles*, 99-118. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315589312-9>.
- Proekt Zakonu Ukrainy "Pro finansuvannia okhorony zdorovia ta zahalnooboviazkove medychne strakhuvannia v Ukraini: vid 4 zhovt. 2018 r. No. 9163 [Draft Law of Ukraine "On Health Financing and Compulsory Health Insurance in Ukraine" from October 4, 2018, nO. 9163]. (n.d.). w1.c1.rada.gov.ua. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64744 [in Ukrainian].
- Proekt Zakonu Ukrainy "Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne medychne strakhuvannia v Ukraini": vid 11 liut. 2015 r. [Draft Law of Ukraine "On compulsory state social health insurance in Ukraine" from February 11, 2015]. (n.d.). www.apteka.ua. Retrieved from <https://www.apteka.ua/article/324118> [in Ukrainian].
- Strelchenko, O.H. (2019). Doktrynalni osoblyvosti henezysu sfery obihu likarskykh zasobiv u period nezalezhnosti Ukrainy [Doctrinal features of the genesis of the sphere of circulation of medicines in the period of independence of Ukraine]. *Aktualni problemy derzhavy ta prava, Actual problems of the state and law*, 82, 229-235. doi: [doi: https://doi.org/10.31359/2222-5544-2019-37-2-33](https://doi.org/10.31359/2222-5544-2019-37-2-33) [in Ukrainian].
- Stryzhak, A.A. (2010). *Konstytutsiia Ukrainy v aktakh Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [The Constitution of Ukraine in the Acts of the Constitutional Court of Ukraine]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia": vid 19 lystop. 1992 r. No. 2801-XII [Law of Ukraine "Fundamentals of Ukrainian Legislation on Health Care" from November 19, 1992, No. 2801-XII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Білоус О. В. Процесуальні гарантії дотримання прав людини і громадянина в діяльності органів судової влади. *ScienceRise: Juridical Science*. 2019. № 2 (8). С. 34–38. doi: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.173450>.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
- Дахова І. І. Обмеження реалізації прав і свобод людини: конституційне регулювання та практика Європейського Суду з прав людини. *Форум Права*. 2018. №. 4. С. 17–25. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1467599>.
- Faunce T. A. Will international human rights subsume medical ethics? Intersections in the UNESCO Universal Bioethics Declaration. *Journal of Medical Ethics*. 2005. No. 31 (3). doi: <https://doi.org/10.1136/jme.2004.006502>.
- Kaminska N., Nazarko Y., Iliashko O. Implementation of the right to health care in the countries of the European Union. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. Vol. LXXII. No. 7. P. 1337– 1342.
- Камінська Н. В. Механізми захисту прав людини в рішеннях ЄСПЛ щодо дружного врегулювання проти України. *Науковий вісник приватного та публічного права*. 2018. Вип. 1. Т. 2. С. 229–230.
- Камінська Н. В., Бондар І. Ю. Сурогатне материнство: проблеми кваліфікації та перспективи законодавчого регулювання в Україні. *Наше право*. 2018. № 1. С. 3–7.
- Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
- Нагребельний В. П. Страхування. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енциклопедія, 1998. Т. 5 : П–С. 2003. 733 с.
- Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / уклад. : Л. Р. Наливайко, М. В. Беяєва. Київ : Хай-Тек Пресс, 2013. 408 с.
- Нестерович В. Ф. Категорія «інтерес» у правотворчості: загальнотеоретичні аспекти. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2006. № 1. С. 73–78.
- Нестерович В. Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Т. 200. С. 85–92. (Серія «Юридичні науки»).

- Нестерович В. Ф. Конституційно-правові види громадських обговорень. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 38–45. doi: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.84.38-45>.
- Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України. Київ : Ліра-К, 2018. 640 с.
- Pavone I. R. The role of soft law in bioethics. *International Biolaw and Shared Ethical Principles*. 2018. P. 99–118. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315589312-9>.
- Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні : проект Закону України від 4 жовт. 2018 р. № 9163. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64744.
- Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні : проект Закону України від 11 лют. 2015 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/324118>.
- Стрельченко О. Г. Доктринальні особливості генезису сфери обігу лікарських засобів у період незалежності України. *Актуальні проблеми держави та права*. 2019. № 82. С. 229–235. doi: doi.org/10.31359/2222-5544-2019-37-2-33.
- Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України : аналіт. огляд та комент. Київ : Ін Юре, 2010. 631 с.
- Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листоп. 1992 р. № 2801–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

Стаття надійшла до редколегії 01.08.2019

Zhehlinska T. – Lecturer of the Department of Theory and History of State and Law of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7707-2561>

The Content of the Concept «Everyone's Right to Health Care, Medical Aid and Health Insurance»: Problem Statement

Based on reference literature, current legislation and draft laws on health care the author has analyzed judgments about such social phenomena as human life, human health, health care, medical aid, health insurance, everyone's right to health care, medical aid and health insurance. The article's **purpose** is to formulate the problem of scientific expediency and methodological correctness of disclosing the content of the concept of the everyone's right to health care, medical aid and health insurance as a comprehensive, but at the same time, unified and substantiation on this basis of the proposal on the necessity to change the legal regulation stipulated in Part 1 of Art. 49 of the Constitution of Ukraine. The achievement of a certain research goal was facilitated by the use of dialectical, logical-semantic, special-legal and other methods of scientific cognition. On the basis of the analysis of legislation and scientific works on the chosen subject of research, the inconsistency in the approach to the understanding of the researched concept of «everyone's right to health care, medical aid and medical insurance» and related categories as well as terminological difficulty of this issue has been proved. The meaning of the interrelated terms such as human life, human health, human health care, medical aid has been clarified. The **scientific novelty** of the publication is that it has raised for the first time in domestic legal science the problematic issue of the scientific expediency and methodological correctness of disclosing the content of the concept of everyone's right to health care, medical aid and health insurance formulated by the legislator as one of complex nature. The author has argued that, with the exception of health insurance, the concepts of health care and medical aid are in direct dialectical relation with each other, and health insurance is indirectly linked to the above categories and is an economic guarantee of everyone's health and medical care opportunities. In view of this, the provision on health insurance as an economic guarantee, together with the provision of state funding for the relevant socio-economic, health and wellness and prevention programs should be contained in Part 2 of Art. 49 of the Constitution of Ukraine. She has proved that a person can maintain a normal psycho-physiological state with the maximum biologically possible individual life expectancy, as well as optimal working capacity and social activity, provided he/she enjoys such social benefits as health care and medical aid. On this basis, Part 1 of Art. 49 of the Constitution of Ukraine has been proposed to be defined in the following wording: «Everyone has the right to health care and medical aid». **Conclusions.** The scientific inappropriateness and methodological incorrectness of disclosing the content of the concept of the right of everyone to health care, medical care and health insurance as a single ground have been substantiated.

Keywords: human life; human health; health care; medical aid; health insurance; the right.